

Phocion Papathanassiou: Le rôle du juge repressif dans le droit pénal moderne, Paris, Recueil Sirey, 1955, 77 pp.

Положај окривљеног у кривичном судском поступку се историски мењао, почев од онда када је окривљени претстављао објекат у кривичном праву, па до данашњег схватања окривљеног као кривичноправног субјекта. Од објективног посматрања кривичног дела и његовог учиниоца, тј. од посматрања учиниоца кроз извршено дело, прешло се на субјективно схватање, односно посматрање дела кроз његовог учиниоца. Кривично дело је манифестација, или тачније речено израз личности његовог учиниоца, што значи да више није реч о апстрактном деликвенту како су га схватили класичари, већ о конкретном учиниоцу кога не треба посматрати само са кривичноправног аспекта, већ и са економског, психичког, културног, криминолошког, итд. Нова наука кривичног права, по речима Гарофала, излази из оквира чисто правне науке и заузима место међу криминолошким наукама. Она криминалитет и кажњавање не посматра више само као правне феномене већ им даје једну ширу, социолошку основу. Ханел каже: „Класична школа је учила људе да упознају правду; позитивна школа учи правосуђе да упозна људе“.

Овај измењени положај окривљеног у кривичном праву, по мишљењу аутора ове књиге, морао је довести и до нове улоге кривичног судије. Он више није само „правни техничар“ који има да утврди кривичну одговорност и одмери казну, већ и друштвени радник који спроводи криминалну политику. Казна у својој старој форми не одговара више модерним захтевима и проблемима кривичног права. Од кривичног судије се у све већој мери захтева примена мера безбедности које имају за циљ да употпуне празнине казне и да борбу против криминалитета учине ефикаснијом и по друштво кориснијом. С обзиром на овакву улогу кривичног судије, аутор указује на то каква се својства и знања траже од њега, као и на начин на који би требало стварати потребан судиски кадар. Но претходно он критикује праксу судова појединих земаља да и грађанско и кривично суђење буде концентрисано у рукама истог судије, сматрајући да таква пракса не ствара ни добре цивилисте ни добре криминалисте. Неоспорно је да се и од кривичног судије захтева познавање материје грађанског права које би му нарочито много користило у решавању претходних питања, али по мишљењу аутора, с обзиром на различитост материје коју регулишу, нужно је одвојити ова два поступка и поверити их различитим судијама.

Да би одговорио улози коју од њега захтева модерна наука кривичног права, од кривичног судије се, по мишљењу аутора, тражи дубоко познавање свих оних наука које га одводе упознавању човека и његове друштвене садржине. Кривични судија мора добро познавати упоредно и међународно кривично право, криминалну антропологију, општу и криминалну психологију, општу социологију и социологију права, судску медицину и психијатрију, криминалистику и друге правне и друштвене науке. Знања која кривичном судији пружају ове науке, могу драгоцено да му послуже у обављању његове функције. Прилажење окривљеном, његово саслушавање, саслушавање сведока, оцена личности сведока, оцена њиховог исказа, итд., све су то проблеми за чије решење није довољно познавање само кривичноправне науке, већ и горе поменутих наука. Код вештачења то долази до још већег изражаја. Судија не може дозволити да његову улогу преузме вештак, као што не сме ни себе сматрати свезнајућим и негирати потребу да о питањима која превазилазе оквире његовог сазнања, консултује вештака. Али пресуда је

дело судије и зато се од њега захтева поседовање одређених знања, како мишљење вештака не би примао механички већ критички.

Наравно, увек се мора имати у виду да судија не сме да се удаљи са терена права. Он мора увек бити правни техничар, али техничар оријентисан према новом схватању човека-деликвента. Његова слобода деловања мора се увек кретати у границама закона. Он не ствара закон, али он није ни обичан интерпретатор закона; он је у неку руку и стваралац, јер апстрактно „слово“ закона примењује на „живе“ друштвене односе. Аутор нарочито указује на слободу деловања судије приликом индивидуализације казне и сматра корисним да поред судске индивидуализације постоји и законска индивидуализација казне, тј. таква индивидуализација чији ће елементи бити одређени самим законом. Постојање ове индивидуализације, сматра аутор, дало би потстрека судијама и проширило примену ове институције.

Одредивши овако улогу кривичног судије и услове које он треба да испуни да би одговорио тој улози, аутор прелази на излагање система „специјализације“ кривичног судије. Он истиче да се у савременој науци кривичног права искристалисала два система те специјализације. По првом, још за време универзитетских студија, студенти који се одреде за позив кривичног судије по добијању најосновнијих знања из области права, требало би да кроз постојеће институте продубљују своје знање из кривичног права и изучавају остале науке које се баве криминалитетом (криминологија, социологија, психологија и др.). Ово схватање је критиковано, јер по мишљењу Хајмбергера овај систем сужава интерес студената за остале гране права и захтева њихово опредељивање пре него што су упознали целокупну правну материју. Како је опште правно образовање један од основних услова за позив кривичног судије, то Хајмбергер сматра да овај систем не даје довољно гаранција у том погледу.

По другом систему ова специјализација треба да се врши тек по завршеним универзитетским студијама, када би се већ формирани правници кроз разне институте посветили дубљем изучавању и специјализацији из материје кривичног права и сродних наука.

Аутор по нашем мишљењу, сасвим правилно указује да би било најпрактичније створити такав систем специјализације који не би одговарао ни једном од горе изложених, али који би у извесном смислу обухватао у себе и један други. Наиме, још за време студија код студената који показују посебну вољу и смисао за материју кривичног права, требало би постепено, кроз разне институте, продубљивати и проширивати њихово знање, али тако да то не иде на уштрб изучавању осталих грана права. Касније, по завршеним студијама, они би у нарочито за то основаним институтима употпуњавали знање стечено на универзитету и проширивали га са знањима осталих наука које обрађују проблем криминалитета и друштвене заштите. По мишљењу аутора, резултат овакве специјализације био би стварање таквог судиског кадра, који би био у стању да одговори захтевима савремене кривичноправне политике.

С обзиром на савремено схватање криминалитета као не само правног, већ у првом реду друштвеног проблема и с обзиром на улогу казне, односно улогу судије у остварењу генералне и посебне превенције, аутор на врло користан начин указује на које све начине судија треба да приђе решавању сваког конкретног случаја. Проблем деликта и његовог учиниоца аутор посматра више социолошки и психолошки, стављајући у први план човека са свим његовим

психичким и физичким својствима, али увек напомиње да судија мора остати и добар правни техничар. Сјединити у једном човеку доброг психолога, социолога и одличног правника, то је оно што аутор ове књиге тражи од савременог кривичног судије.

Љ. Лазаревић

Slobodan Vidaković — prof. Ksente Bogoev: Development and System of Communal Finances in Yugoslavia. Belgrade, Standing Conference of Town and Urban Municipalities of Yugoslavia, 1955, 96 pp.

На међународном конгресу у Риму прошле године, делегација Сталне конференције градова и градских општина Југославије појавила се са брошуром о развоју и систему комуналних финансија у Југославији. Брошура је, чуло се, била разграбљена — што потврђује да иностранство са пажњом и љубопитством прати друштвена збивања у нашој земљи. Но ваља додати да се та заинтересованост спољнег света објашњава и вредношћу самог делца, у коме је на објективан и језгровит начин дат врло добар приказ наших локалних финансија у новој држави.

После увода у коме је сажета генеза политичке структуре комуна, студија се задржала на приказу карактеристика буџетског система самоуправних јединица. Из вишефазног буџетског законодавства, које одликује наш финансиски систем после ратъ, издвојено је оно што је најбитније за упознавање природе буџета комуналних тела. Динамика њихових расхода показује прогрес државног уређења и велики значај народних одбора у политичком животу земље. Изненађују напр. подаци о порасту расхода општина на културу и просвету у НР Македонији (ст. 27). Са смислом за одвајање главног од споредног изложена су начела које примењују комунални буџети. У наредном одељку где је реч о изворима прихода народних одбора приказана је њихова расподела каква проистиче из последњег Основног закона о буџетима. Поједини порески облици објашњени су сумарно али ипак довољно да импресија о њима не остане бледа. Текст је проткан цифреним прегледима који излагању дају рељефа. Документација на крају књижице о расходима и приходима општина (1954) претставља изврстан материјал за извођење најразноврснијих закључака о економском и политичком значају комуна. Најзад, нагласимо и то да у раду нису само анализирани финансиски инструменти већ, у сразмери, посматрани и други проблеми од комуналног значаја (станбене проблематике, инвестициона политика комуна и др.).

Ова брошура је за сада најпотпунији објављени приказ о нашим комуналним финансијама посматраним као целина. Штета би било пропустити да се са његовом садржином на српском не упозна и